Jüdische Pester Zeitung.

אויף דיזע ציישונג קאנן מאן
יעדען טאג
פרענומערירען
אונד דער פרענומעראציאנס-טערמין בעגיננט מיט דעם עמפפאנג דעם ערסטען בלאטטעס.
דיא רעדאקציאן בעפינדעט זיך אין
פעסט
וואיצנער בולוואר נומ׳ 29
וואהין מאן אויך דיא פרענומעראציאנס-געלדער צו זענדען בעליעבע.

יידישע
פעסטער ציישונג

דיזעס בלאטט ערשיינט
דרייםאל וואכענטליך
מאנטאג, מיטטוואך אונד פרייטאג, אונד קאסטעט
פֿיר עסטערייך-אונגארן
גאנציעהריג 10 גולד.— קר. ע. וו.
האלביעהריג 5 גולד.— קר. ע. וו.
פֿירטעליעהר. 2 גולד.50 קר. ע. וו.
פֿיר׳ס אויסלאנד
גאנציעהריג 11 גולד.— קר׳ ע׳ וו׳
האלביעהריג 5 גולד.50 קר׳ ע׳ וו׳
פֿירטעליעהר׳ 2 גולד.75 קר׳ ע׳ וו׳

Nr. 100, דרייצעהנטער יאהרגאנג — פעסט, מאָנטאג ד אלול ה.תרמ״א. — Pest, den 29. August 1881.

פאָליטישע איבערזיכט.

וועהרענד אונס פֿאָן נאָרדען אויס אונזער אלטער רוסישער פֿיינד יעטצט טהאטזעכליך בעדראָהט, איזט אונס פֿאָן זידען הער איין אלטער פֿיינד צום פֿריינדע געוואָרדען. דאס, וואס מאן אנפֿאנגס ניכט געגלויבט האט, דאס נעמליך דער קאָניג פֿאָן איטאליען מיט אונזערעם קאָניגע צו דעם צוועקע צוזאמםענקאָמםען וויללל, אום זיך מיט איהם פֿאָללשטענדיג צו פֿערזאָהנען אונד איהם איין טרייער פֿריינד אונד זאָגאר מיטפֿערבינדעטער צו ווערדען, איזט נון צור אונגעשייגליכען וואהרהייט געוואָרדען. דיא אמטליכען איטאליענישען דעפעשען בעשטעטיגען עס נון, דאס דיא צוזאמםענקונפֿט צווישען אונזערעם קאָניגע אונד דעם קאָניג פֿאָן איטאליען אין נעכסטער צייט שטאטטפֿינדען ווירד. אין דען פֿריינדשאפֿטס-בונד צווישען אונזערער מאָנארכיע אונד דייטשלאנד ווירד נון איטאליען אלס דריטטער אים בונדע טרעטען.

וויא עס דער קעננער דער נייעסטען וועלטגעשיכטע וויים, הערדשט זייט דעם יאהרע 1859 איינע טיעפֿגעהענדע פֿערביטטערונג צווישען אונזערער מאָנארכיע אונד איטאליען. אין יענעם יאהרע האט איטאליען מיט הילפֿע נאפאָלעאָנס דיא לאָמבארדייא אונד אים יאהרע 1866 האט עס מיט הילפֿע פרייסענס ווענעציען פֿאָן אונזערער מאָנארכיע עראָבערט, אונד זייטדעם שטרעבט איטאליען פֿאָרטוועהרענד דאנאך, אויך דיא זידליכען עסטערריישען פראָווינצען, אין דענען מייסטענס איטאליענער וואָהנען, אן זיך צו רייסען. אונזער קאָניג וואר זאָגאר איין פערזאָנליכער פֿיינד דעם קאָניגס וויקטאָר עמאנועל (פֿאטער דעם יעטציגען איטאליענישען קאָניגס), אונד זעלבסט בייא דעם פֿריעדענס-שלוססע צווישען אונזערער מאָנארכיע אונד איטאליען, בייא וועלכער געלעגענהייט דיא ביידען מאָנארכען צוזאמםענקאָמםען העטטען זאָללען, וואָללטע אונזער קאָניג פֿאָן דיעזער בעגעגנונג ניכטס וויססען. ערסט וועהרענד דער וועלט-אויסשטעללונג אין וויען, אלס וויקטאָר עמאנועל צור בעזיכטיגונג דערזעלבען נאך וויען קאם, מיססטע איהן אונזער קאָניג אלס זיינען גאסט פֿריינדליך עמפפֿאנגען.

נון קאָממט יעטצט דער זאָהן דעם קאָניגס וויקטאָר עמאנועל, דער יעטציגע קאָניג פֿאָן איטאליען, נאך עסטערייך, אום דא אונזערעם קאָניגע דיא פֿריעדענס- אונד פֿריינדשאפֿטס-האנד אנצובּיעטען — אונד דאס בעדייטעט זאָפֿיעל, דאס יעטצט איטאליען ניכט מעהר דאראן דענקט, טיראָל, איסטריען אונד אללע זידליכען פראָווינצען אונזערער מאָנארכיע, אין דענען איטאליעניש געשפראָכען ווירד, אן זיך צו רייסען. יא, ביז יעטצט האט עס זאָגאר געהייסען: דאס איטאליען, דאריבער ניידיש, דאס אונזערע מאָנארכיע באָסניען אונד דיא הערצעגאָווינא בעזעטצט — נון דיא וויטערען זידעסטליכען פראָווינצען דער טירקייא, וויא אלבאניען אונד סאלאָניקי, אן זיך רייסען ווילל, אום דאמיט דער וויטערן אויסדעהנונג דער מאכט עסטערייכ-אונגארנס אין דער טירקייא איינע גרענצע צו זעטצען. נון האט איטאליען יעדען ווידערשטאנד געגען אונזערע מאָנארכיע אונד יעדע פֿערגראָסערונגסזוכט אויפֿגעגעבען אונד פֿאללען געלאססען. איטאליען שטעהט יעטצט גאנץ אלליין. עס האט נעמליך גאר קיינען מיטפֿערבינדעטען: זיין עהעמאליגער מיטפֿערבינדעטער, פֿראנקרייך, איזט איהם צום פֿיינדע געוואָרדען. נאמענטליך זייטדעם פֿראנקרייך אין נאָרד-אפֿריקא זיינע מאכט איך איבער טוניס אויסדעהנטע, איזט צווישען דען פֿראנצאָזען אונד איטאליענערן איינע בעדייטענדע שפאננונג איינגעטרעטען. איטאליענס מיטפֿערבינדעטער פֿאָם יאהרע 1866, נעמליך דייטשלאנד, איזט מיט אונזערער מאָנארכיע אין איינעם פֿריינדשאפֿטסבונד געטרעטען — אונד נון האט איטאליען בייא זיינער וויטערען עראָבערונגס- אונד פֿערגראָסערונגס-זוכט אויף קיינע מיטהילפֿע אנדערער צו רעכנען. — איטאליען איזט יא עבען פֿערוואָהנט, זיינע פֿערגראָסערונג אימםער דורך דאס איינגרייפֿען אנדערער צו ערדייכען — זאָמיט פֿאנד עס איטאליען פֿיר געשיידטער, אלס דריטטער אים בונדע צווישען אונזערע מאָנארכיע אונד דייטשלאנד צו טרעטען.

איטאליען דענקט זיך: ווענן איך אלליין גאנץ פֿעראיינצעלט דא שטעהע, זאָ קאנן איך ניכט נור קיינע וויטערע פֿערגראָסערונג ערהאָפֿפֿען, זאָנדערן האבע זאָגאר איינע פֿערקירצונג זייטענס פֿראנקרייכס אָדער זייטענס איינער אנדערען מאכט צו בעפֿירכטען. עס קאנן מיר נור זאָ ערגעהען, וויא יענעם הונדע, דער אים וואססער דאס בילד דעם שטיק פֿליישעס, דאס ער אים מויל געהאָלטען, געזעהען, אונד אלס ער נאך דיעזעם בילדע האשען וואָללטע, איזט דאס ווירקליכע שטיק פֿלייש, דאס ער אים מונדע האטטע, אינס וואססער פֿאללען ליעס. איך מוס דאהער דאנאך טראכטען, דאס שטיק, דאס איך בערייטס האבע, אין פֿריעדליכער וויזע צו ערהאלטען.

ווירד נון דער דרייפֿאכע פֿריינדשאפֿטס-בונד צווישען אונזערער מאָנארכיע, דייטשלאנד אונד איטאליען אין ערנסטער אונד איינפֿריכטיגער זיין, דאנן ווערדע דער איינראָפּעאישע פֿריעדע אויף לאנגע יאהרע היניוס געזיכערט. דאנן העטטע אונזערע מאָנארכיע פֿאָר רוסלאנד ניכטס צו פֿירכטען, אונד אויך פֿראנקרייך ווירדע זיך ניכט געטרויען, זיינען ראכע- אונד וויעדערפֿערגעלטונגס-קריעג געגען דייטשלאנד אויפֿצונעהמען, נאכדעם דייטשלאנד, עסטערייך-אונגארן אונד איטאליען זיך צור געגענזייטיגען פֿערטהיידיגונג פֿערבונדען האבען. אינדעססען אבער פֿירכטען וויר דענגאָך, דאס רוסלאנד, מיט פֿראנקרייך פֿעראיינט, דען קאמפֿף מיט דען דרייא-פֿערבינדעטען מאָנארכען איינעהמען קאָננטען, נאמענטליך ווענן זיך איהנען נאך ענגלאנד אלס דריטטער אים בונדע צוגעזעללען ווירדע.

אין לאָנדאָן איזט פֿאָרגעסטערן דאס פארלאמענט מיט איינער טהראָן-רעדע געשלאָססען וואָרדען. דיא ענגלישע טהראָן-רעדע ערקלערט, דיא אויסווערטיגען בעציעהונגען זיינד אנדויערנד פֿריינדשאפֿטליך אונד הערצליך, אונד זיא פֿערקינדעטע דען בעגינן דער פֿריעדליכען אויספֿיהרונג דעס פֿערטראגעס צווישען גריעכענלאנד אונד דער טירקייא. גלייכצייטיג ערקלערט דיעזע טהראָן-רעדע, דאס פֿראנקרייך דורך זיינע בעזעטצונג פֿאָן טוניס דען ענגלישען אינטערעססען אין אפֿריקא אונד אויף דעם מיטטעללענדישען מעערע ניכט שאדעט, דא פֿראנקרייך דער ענגלישען רעגיערונג דיא פֿערזיכערונג געגעבען, דאס עס נאך טריפֿאָליס ניכט שטרעבען ווערדע! וואס נון דען איננערן קאמפֿף צווישען ענגלאנד אונד אירלאנד בעטריפֿפֿט, זאָ פֿערזיכערט דיא טהראָן-רעדע, דאס דיעזער איננערע קאמפֿף דענן דאָך אין קירצעסטער צייט איינען פֿריעדליכען אויסגאנג פֿינדען ווערדע. — נון, דיעזע טהראָן-רעדע איזט זעהר צופֿריעדענשטעלליך אונד האָפֿפֿנונגספֿאָלל. דיא דורכפֿיהרונג דעם גריעכיש-טירקישען פֿערטראגעס, נאך וועלכעס דיא גריעכען דיא איהנען צוגעשפראָכענען זידליכען פראָווינצען דער טירקייא בעזעטצען זאָללען, געהט ניכט זאָ לייכט. וויא דיא נייעסטען דעפעשען מעלדען, ווערדען דיא אָרטשאפֿטען דער זידליכען טירקייא, אויס דענען דיא טירקישען סאָלדאטען זיך צוריקציעהען, אום זיא דען גריעכען צו איבערלאססען, פֿאָן דער טירקישען בעפֿאָלקערונג אין בראנד געשטעקט. דיא טירקען וואָללען ליעבער אללעס פֿערברענגען אונד פֿערוויסטען, אום נור ניכט עטוואס פֿאָם ווערטהע דען גריעכען צוקאָממען צו לאססען!

פערשיעדענע נייאיגקייטען.

*(דער שטורם געגען דיא יודען) דויערט נאך אימםער פֿאָרט אונד ווירד אויך ניכט זאָבאלד איין ענדע נעהמען. דיא פֿערטהיידיגונג דעם פֿירסטען ביסמארק, אין וועלכער איינענטליך איינע שארפֿע אנקלאגע אונד פֿערביטטערונג געגען דיא יודען ענטהאלטען איזט, ווירד יעטצט אין אללען ציישונגען בעשפראָכען. זיא מאכען געגען דיא קלאגען דעם פֿירסטען ביסמארק דיעזעלבען איינוועגדונגען, דיא וויר בערייטס אים פֿאָריגען בלאטטע בראכטען. — אונטער אונס יודען אבער וואָללען וויר דיא וואהרהייט געשטעהען, דאס אין מאנכען זאכען דער „עדל כרין" איזט, אונד ביסמארק ניכט גאנץ אונרעכט האט. וויר וויזען דען לעזער אויף אונזערען ארטיקעל הין, דען וויר בערייטס אין נוממער 136 פֿאָריגען יאהרגאנגעס בראכטען. ביסמארק קלאגט איינענטליך געגען דיא מאָדערנען יודען, דיא פֿאָרטשריטטליכער אלס יעדער זיין וואָללען, אונד איבעראלל אן דיא שפיטצע דער רעגיערונג זיך דרענגען. דיא יודען זאָללטען דאך ניכט פֿערגעססען, דאס דיא מאכט דער רעגיערונג זיך אין דען הענדען דער ניכט-יודען בעפֿינדעט אונד דאס מאן דאהער דיעזע ניכט רייצען דארף. — אויך אין דער קאָנפֿערענץ, וועלכע דיא עוואנגעליש-לוטהערישען גייסטליכען אין בערלין געגען דיא יודען אבגעהאלטען, וואורדע מייסטענס נור איבער דיא מאָדערנען יודען געקלאגט. דא זאגטע דער פרעזידענט דיעזער גייסטליכען-קאָנפֿערענץ: „דיא מאָדערנען יידישען פֿאָרטשריטטלער בעגניגען זיך ניכט מיט דער גלייכבערעכטיגונג, זאָנדערן וואָללען דאס רעכט דער אלליין-הערשאפֿט אן זיך רייסען. זיא וואָללען אונס בעהערשען אונד וואָללען, דאס וויר פֿאָן איהנען אבהענגען זאָללען. וויר וואָללען איהנען דיא גלייכבערעכטיגונג, אינזאָפֿערנע זיא בלאָס דיא „בירגערליכען" רעכטע בעטריפֿפֿט, ניכט נעהמען, וואָללען אבער איהנען קיינע האָהערען „פּאָליטישען" רעכטע איבער אונס איינריימען. דיא מאָדערנען יידישען פֿאָרטשריטטלער, וועלכע אן ניכטס גלייבען, פֿערפֿפֿלאנצען אויך דיעזען אונגלויבען אונטער דיא ביזהער פֿראָמם געבליעבענען דייטשען. דיעזע פֿאָרטשריטטס-יודען ווערדען אלס לעהרער אונד פראָפֿעססאָרען אין דען שולען אנגעשטעללט אונד מאכען דאהער אויך אונזערע יוגענד צו קעטצערן. דורך דיא צייטלעהע בעמעכטיגען זיא זיך אויך אונזערער טאָכטער אונד מאכען זיא ניכט צו יידינגען, זאָנדערן עבענפֿאללס צו קאָנפֿעססיאָנסלאָזען, דיא אן ניכטס גלייבען. דיעזע מאָדערנען יודען וואָללען יעדען גלייבען אויסראָטטען. וויר מיססען דאהער אונזערע שולען אונד אונזערע עהען פֿאָן דען יודען זייבערן!" נון אויך היער האט דער גייסטליכען-פרעזידענט ניכט גאנץ אונרעכט! — אין בעצוג אויף דען אויס רוסלאנד אויסגעוויעזענען ענגליש-יידישען אונטערטהאנען לעווי-

(נום' 28426) בעריימס אם 1-מען יעננער ד. י. מימ דעם הויפט-טרעפפער פאָן 20,000 גולדען געצאָגען וואָרדען איזט. מאן קאנן זיך דיא פריידע דער אר-מען פאָרשטעללען, וועלכע אין דער ביטטערען נאָטה געלעבט האטטע אונד נון פלאָטצליך אין דען בעזיטץ איינעם זאָ ציעמליך אנזעהנליכען פערמאָגענס געלאנגט וואר. זיא נאהם יעדאָך נור איינען בעטראג פאָן 200 גולדען מיט זיך, „דאס איבריגע ווערדע איך שפעטער אבהאָלען!" (זאגטע זיא). בעמערקענסווערטה איזט דער אומשטאנד, דאס זיא זיך פריהער, טראָטצדעם זיא זיך שאָן אָפט אין געלד-נאָטה בעפאנדען, ניע צום פערקויפע דעם לאָזעס ענטשליעססען וואָללטע.

* (ב י י ל א ג ע.) אונזערעם היימיגען בלאט-טע איזט איינע דיימשע אנציינע דעם העררן מאקס וויקטאָר אוים קאָלן ביינעלעגט. אין וועלכער ער זיינע שאָן אויסגעשטאטטעטען ניא-יאהרעס ווינשע „לשנה טובה" אנעמפפיעהלט אונד דיא וויר עבענ-פאללס אונזערען לעזערן אנעמפפעהלען.

נ י י ע ס ט ע ס

דיא פערהאפטונג דער רוסישען אָפפיציערע, וועלכע אום דיא גאליצישען פעסטונגען הערומשפי-אָנירטען, ערדעגט אונגעהייער פיעל אויפזעהען. — דיא פערהאפטונג ווירד נונמעהר אויך אמטליך בע-שטעטיגט. ביא דען פערהאפטעטען אָפפיציערען פאנד מאן אויך בריעפע, וועלכע זיא אן דען רוסי-שען אָבער-קאָממאנדאנטען אבזענדען וואָללטען, אונד אין דיעזען בריעפען איזט דער גאנצע פלאן דער עסטערייכישען קריעג-פיהרונג ענטהאלטען. דיא גאליצישען בעהארדען האבען נונמעהר פאָם עסטערייכישען מיניסטעריאום עבענפאללס דען אויפטראג ערהאלטען, דען רוסישען שפיאָנען נאכ-צושפירען אונד זיא ביא דעם מינדעסטען פער-דאכט זאָפאָרט צו פערהאפטען.

פרענומעראציאָנס-איינלאדונג.

וויר ערזוכען אונזערע געעהרטען פרענומעראנטען, דערען פרענומעראציאָנס-טערמין אם 1. סעפטעמבער צו ענדע געהט (וואס נ א נ ץ ד י י ט ל י ך אויף איהרער „אדרעס-שלייפע" אנגעציינט איזט), איהרע פ ר ע נ ו מ ע ר א-צ י אָ ן צו ע ר נ י י ע ר ן, דאמיט דיא פערזענדונג דער בלעט-טער קיינע שטאָרונג ערליידע.

ג ע ש ע פ ט ס ב ע ר י כ ט.

פעסטער פרייזע.

ג ע ט ר י י ד ע - נ ע ש ע פ ט. פאָן ו ו י י צ ע ן וואר נעסטערן פיעל צו מארקטע געבראכט. דער פערקויף וואר שוואך. 14000 מעטרצ' ווארדען פערקויפט.

ו ו י י צ ע ן, נייע טהייס- 200 מטרצ' ,78 קילאָ 13.20 נולד. — 100 מטרצ' ,78 ק' 13.20 נול. 200 מטרצ' 78.3 קילאָ —'13 נולד. 100 מטצ' .76 קילאָ 13 05 נולד. 100 מטרצ' .77 ק' —.13 נול. 100 מטרצ' .75 ק' 12 80 נולד' 200 מעטרצ' .75 קילאָ 12.60 נולד. 800מטרצ' 74.5 קילאָ 12,60 נולד. 100 מעטערצ' .78 קילאָ, 13'27½ גולדען. 200 מערטצ' 74.2קילאָ 12'65 גולדען 100 מעטער-צענטנער 74.2 כ' 12.65 נול. — 300 מטרצ' '77 ק' 13.80 נול. 2100 מטיצ' 72.8 ק' 12.50 נולד. 300 מטרצ' ,80 כ' 13,20 נולד (אללעס פער דרייא מאָנאטע.)

ק אָ ר ן 9,20—9.30 גולד.

נ ע ר ס ט ע 7.50 גולד.

ה א פ ע ר 7,40 גולד.

ו ו י י צ ע ן פער הערבסט 12 77½—12.82½ גולד. פער פריה-יאהר 13'22½—13'27½ גולד.

כוקורוץ באנאטער פער מאי-יוני 1882, 7,75 — 9,50 גולד. —

ה א פ ע ר פער הערבסט 7,98 — 8. גולד.— פער פריה-יאהר 8'45—8,50 גולד.

ר ע פ ס, קאָהל פער אויגוס.-סעפטעמבער 13¾— 13⅞ גולדען.

פ ע ס ט ע ר ש ל א כ ט פ י ע ה-מ א ר ק ט. ביא דער אם 25-טען ד. מ. היער אין פעסט אבגעהאלטענען וואָכענ-מארקטע ווארדען 2134 שטיק גראָס- אונד 3264קליינ-פיעה צו מארקטע געבראכט. היעפאָן ווארדען פערקויפט: 24 שטיה ש ט י ע ר ע, פער שטיק פאָן 98- 136 גולדען — 482 אָכסען דאס פאאר פאָן 170 — 348 גולד. 760 קיהע, דאס פאאר פאָן 125—286 גולד. 240מעלק-קיהע דאס שטיק פאָן 85 - 207 גול. 128שטיק ביפפעל, דאס פאאר צו 190—215 גול., 271 שטיק קעלבער, דאס שטיק פאָן11— 29 גולד. 2993שטיק שאָפע דאס פאאר —'6 — —'17 גול פרייזע פער 100 קילאָ: אָכסענ-פלייש —.48 — 51 גולד קוה-פלייש 46 — '49 גולד., קאלב-פלייש 60 - 75 גולד ביפפעל פלייש 43—46,50 גולד.

לאָטטאָ-ציעהונג פאָם 24-טען אויגוסט 1881.

ה ע ר מ א נ נ ש ט א ד ט :	61	57	29	48	76
ל ע ט ב ע ר ג :	32	9	55	7	43
פ ר א ג :	9	24	17	56	7

פעראנטוואָרטליכער רעדאַקטער: מאיר בר"י רייז.

קאָנכורז.

אין זאראנגאָ (זעמפלינער קאָמיטאט) ווירד פיר דיא בעפאָרשטעהענדען ר"ה ויה"כ פייערטאגע איין טיכטיגער בעל מוסף פיר 100 גולדען האָנאָראר אויפצונעהמען געזוכט. דעריעניגע, וועלכער גלייכ-צייטיג שו"ב מומחה, גוטער בעל קורא אונד מוהל איזט, וויא אויך בערייטס אין איינער איזראעליטישען אָרטהאָדאָקסען געמיינדע פונגירט האט, קאנן ביא דער ענדע ר"ח חשון שטאטטפינדענדען וואהל היער מיט 300 גולדען יעהרליכעם געהאלטע פרייער וואָהנונג, האלבער שחיטה אונד נעבענגעמאָלומענ-טען אנגעשטעללט ווערדען. דיא הערריך רעפלעק-טירענדען מיססען מיט ציינניססען פאָן אנערקאנגטען אָרטהאָדאָקסען ראבבינען פערזעהען זיין. פראָבע-פאָרטראג אונבעדינגט נאָטהווענדיג, אונד ווערדען דיא שפעזען נור דעם אקצעפטירטען פערגיטעט.

ד ע ר פ אָ ר ש ט א נ ד.

ק אָ נ ק ו ר ז.

אן דער צו אנפאנג דעם נעכסט-קאָממענדען ווינטער-סעמעסטערס אללהיער אינס לעבען טרע-טענדען 4 קלאססיגען נאָרמאל-שולע איזט דיא שטעללע איינעס געפריפטען לעהרערס מיט דעם יאהרעס-געהאלטע פאָן 450 גולדען צו בעזעטצען. דיא הערריך רעפלעקטירענדען וואָללען איהרע צייגניססע איבער איהרע פעהינקייט אים פאָרטראגע פאָן תורה נביאים וכתובים, איבער איהרע קענטניס-סע דער העברעאישען, אונגארישען אונד דייטשען שפראכע, וויא אויך איבער איהרען זיטליך רעלי-גיאָז-מאָראלישען לעבענסוואנדעל דעם געפערטיג-טען אָבמאננע דער היעזיגען שול-קאָממיססיאָן לענגסטענס ביז ענדע דיעזעס מאָנאטהעס פראנקאָ איינזענדען. דיאיעניגען, וועלכע בערייטס אן איינער אָפפענטליכען שולע דורך לענגערע יאהרע געווירקט האבען דען פאָרצוג.

בראָאָס (Szászváros) זיעבענבירגען, 1881.

3–3 לעאָפּלד וויס, אָבמאנן.

בעאכטענסווערטהע אנציינע.

איך ערלויבע מיר, מיינע פערעהרטען גלויבענס-ברידער אויפמערקזאם צו מאכען, דאס ביא מיר שטעטס איין רייכהאלטיג וואָהל אססאָרטירטעס לאגער אללער גאטטונגען ס פ ר י ם, מחזורים 9-טהיילינע, 5-טהיילינע, 4-טהיילינע, אונד 2-טהיילי-גע, מיט יידישער-, וויא אויך מיט דייטשער איבער-זעטצינג אין פיינען איינבאנדען צו דען בילליגסטען פרייזען פאָררעטהיג איזט. איך בין אויך פערזעהען מיט איינעם סאָרטירטען לאגער פאָן יערוסלאיער, קאָלאָמעאר אונד פיינען טירקישען טליתים. זעלבע טליתים בין איך אים שטאנדע, צו אָריגינאל-פאב-ריקס-פרייזען פערקויפען צו קאָננען. גאָלד- אונד זילבער טלית-באָרטען פערקויפע איך אונטער גא-ראנטיע. פיר תפילין אונד מזוזות גאראנטירע איך, דאס זעלבע פאָן סופרים נאמנים זינד, פיר ניכט כ ש ר צאהלע איך 10 גולדען אלס שטראפע. — גלייכצייטיג בין איך וואָהל אססאָרטירט מיט ציצית, רציעות, מגלות, שופרות, קאָרפיער אתרוגים בהכשר גמור. גלייכצייטיג בין איך פערזעהען מיט געשטעמ-פעלטען אונד אונגעשטעמפעלטען געשעפטס-שרייב-ביכערן, וויא אויך נאָטיצ-ביכערן צו בילליגען פריי-זען. דאס נייע ווינער ש"ס אין 12 לעדערבאנדען, תנ"ך אין 19 טהיילען, אללע גאטטונגען חומשים אונד משניות מיט מיינעם איינענען באנד פערקויפע איך אים פרענומעראציאָנס-וועגע. פיינסטע סידורים אין סאממט, זיידע אונד עלפענביין געבונדען מיט יידישער אונד דייטשער איבערזעטצונג פערקויפע איך שטוינענד בילליג.

בעשטעללונגען ווערדען געגען נאכנאהמע שנעללסטענס אונד בעסטענס אויסגעפיהרט.

2–5 אבטיננספאָלל

BERNAT STAMMBERGER,
Buchhändler und Buchbinder in Miskolcz.

פרוכט- אונד מעהל-פרייז-טאבעללע.

פ ר י כ ט ע ווייצען	קוואליטעט פר. העקטאל.	פער 100 קילאגראמם
נאָרדאונגאריש'	74	—.— —.—
"	75	12 20 - 12 35
"	76	12 35 -12.30
"	77	12.45 -12.50
"	78	12.55 12.65
"	79	12.70 -12.75
"	80	12.80-12.85
"		
פעסטער באָדען נייער	—	—.— —.—
"	75	12.45—12 55
"	76	12.55 —12,60
"	77	12.75 -12.80
"	78	12 90 -1 290
"	79	12 95 -12.95
"	80	13.——13.05
"		
ווייסענבורגער	—	—.— —.—
"	75	12.55—12.65
"	76	12.65—12.70
"	77	12 80 -12.85
"	78	12.95 -13.—
"	79	13 05—13 10
"	80	13.10 -13,15
טהייס	75	12 65—12 75
"	76	12.75—12 80
"	77	12,95 -13. —
"	78	13,05—13 10
"	79	13,15 -13.20
"	80	13 20 -13.25

פ ר י כ ט ע	קוואליטעט פר. העקטאל.	פער 100 קילאגראמם
קאָרן	72	8 80 — 9.20
נערסטע מאלץ	62	—.— —.—
נערסטע פוטטער	62	7.40 — 7.—
האפער	40	7.40 — 7 55
קוקורוץ באנאטער	75	6 90 — 6.85
אנדערער	73	6.80 — 6.75
הירזע	—	—.— —.—

פאלוטע-געשעפט		פער 100 קילאָגראמם
ווייצען	פער אָקטאָבער	12.77
	"	—.—
קוקורוץ	"	—.—
נערסטע	"	7.70
האפער	"	—.—
	הערבסט "	7.98
"	"	—.—
רעפס	"	13 50

באללען-מעהל (דער באללען צו 100 קילאָגראמם מיט זאק)	פל.	קר.
נוממער 0	23	—
" 1	22	40
" 2	21	80
" 3	21	—
" 4	20	—
" 5	19	40
" 6	18	40
" 7	17	60
" 8	17	20
" 8½	15	60
שפּיריטוס: אלטע מעטאָדע פראָטאָקאָלל	37	—
" נייע " קארטאָפפעל	35	—

קורז-טאבעללע פאָם 25. אויגוסט.

געלד-קורז	פל.	קר.
זילבעראַשיא	100	—
דוקאטען	5	57
עסטערייכ.-אונגארישעס 8 גולדען גאָלד שטיק (20 פראנקס)	9	34
נאפּאָלעאָנדאָר	9	34
דייטשע רייכסבאנקנאָטען	57	35
20 מאַרקשטיק	11	45
פאפּיעררובעל	1	25

לאָזע	פל.	קר.
1854-ער 4 פּראָצענטיגע שטאאטס-לאָזע	122	75
1860-ער " גאנצע	131	—
דעטטאָ " האלבע	133	—
1864-ער לאָזע צו 100 גולדען	175	75
דעטטאָ " 50 "	174	—
ראַאב רעגולירונגס	40	—
טירקען-לאָזע	27	40
קרעדיט-לאָזע	182	25
קלאריי-לאָזע צו 40 גולדען	40	25
דאָנוי-דאמפּפשיפפאַהרטס-לאָזע	112	—
אינסברוקער לאָזע	24	—
קעגלעוויטש לאָזע צו 10 גולדען	16	50
ראַאבער לאָזע " 20 "	20	—
אָפנער לאָזע " 40 "	40	50
פּאלפּפי לאָזע " 40 "	41	—
רודאָלפס-לאָזע " 10 "	20	—
סאלם-לאָזע " 40 "	52	—
וואלדשטיינער לאָזע " 20 "	22	—
סט.-גענאָיס לאָזע " 40 "	47	—

לאָזע	פל.	קר.
[illegible] לאָזע צו 2 גולד.	25	—
טריעסטער לאָזע " 100 "	127	25
דעטטאָ " 50 "	65	50
ליכטענשטיין-לאָזע " 20 "	30	50
ווינדישגרעץ-לאָזע " 20 "	41	—
אונגארישע-פּרעמיען-לאָזע צו 100 גולד.	125	—
טהייס-רעגול-לאָזע	114	25
וויענער-לאָזע	135	—

ווערטה-פּאפּיערע	פל.	קר.
אונגארישע גאָלדרענטע 6%	117	85
דעטטאָ צו 4 פּראָצענט	90	65
אונגארישע פּאפּיער-רענטע	90	60
אונגארישע גרונדענטלאַסטונגס-	98	50
טעמעשווארער באנאטער	99	—
זיעבענבירגישע	98	50
גאליציש	102	—
בוקאָווינא	100	50
אונגארישע אייזענבאהן-אנלעהע	134	—
ווייןצעהענט-אבלאָזונגס-אָבליגאציאָנען	96	—
פפאנדבריעפע דער אונגארישען באָדענ-קרעדיט צו 5 איינהאלב פּראָצענט	103	—
דער אונגארישען היפּאָטהעקען באנק צו 5½ פּראָצענט	103	25
דער אונגארישען אללגעמיינען באָדענ-קרעדיט-אנשטאלט צו 5 איינהאלב פּראָצענט	100	—
דער אָסטבאהן	97	—
דער נאָרדאָסטבאהן	171	25

Eigenthümer u. verantwortlicher Redacteur: M. REIS.

Budapest, 1881.— Druck v. M. Burian, Waitznerboulevard.

רעניץ אין בערלין דען פֿאָרשלאַג געמאַכט, דיא יודען-עמאַנציפּאַציאָן צו בעזייטיגען, דא דאס ראד דער געשיכטע ניכט איממער פֿאָרווערטס געהען מיססע, זאָנדערן אויך ריקווערטס געשטאָססען ווערדען קאָננע. אים דעם מונדע איינעס גייסטליכען קאָנן איין זאָלכעס פֿערלאַנגען, וועלכעס צום „ריקווערטסשרייטען" אויפֿפֿאָדערט, עבען ניכט בעפֿרעמדען. לײדער טייכט אבער דיעזער אונגליקליכע געדאַנקע אויך אין געבילדעטען קרייזען פֿראַנקרייכס אויף. איינעם בערלינער בלאַטטע ווירד געמעלדעט אויס פּאַריז פֿאָלגענדעס בעריכטעט: „דיא אונרוהען אין דער פֿראַנצאָזישען פּראָווינץ אַלגיער (נאָרד-אַפֿריקא) ריהרען ניכט וועגען דער אויפֿרייצונגען פֿאָן טינים הער. מאַן האַט זיך אין שטאַאַטסמעננישען קרייזען דיא פֿאָללע איבערצייגונג געשאַפֿפֿט, דאס דיא אראבישע בעפֿאָלקערונג אין אלגיער נור דעסהאַלב געגען פֿראַנקרייך איזט, וויל דיא יודען אין אלגיער דורך איינען איינפֿאַכען ערלאַס דעם געוועזענען יוסטיץ-מיניסטערס קרעמיעה אים דעצעמבער 1871 אלס עמאַנציפּירט ערקלערט וואורדען. דיא יודען אין אלגיער מיסברויכען אבער דיעזע עמאַנציפּאַציאָן צור אונטערדריקונג דער אראבישען בעפֿאָלקערונג. אויס דיעזעם גרונדע מאַכטען זיך דיא אראבער אין אלגיער געגענליך פֿאָן פֿראַנקרייך לאָזרייסען. גאַמבעטטא איזט נון ענטשלאָססען, דיא אנגעלעגענהייט דעם נעכסטען פּאַרלאַמענטע צו אונטערברייטען, וועלכעם דאַריבער ענטשיידען ווירד, אָב דיא יודען-עמאַנציפּאַציאָן אין אלגיער ניכט צו בעזייטיגען וועדע, אום היעדורך דען אונווילען דער אראבער צו בעשוויכטיגען." — זאָ ווייט דיא פּאַריזער מעלדונג אין דעם בערלינער בלאַטטע. וועדע דיעזע מעלדונג ריכטיג, דאַנן מיסטען וויר זיא אלס איינע האָכסט טרויריגע בעצייכנען. איין פֿאָרטשריטטס-מאַנן, איין רעפּובליקאַנער אונד פֿריינד דער גלייכבערעכטיגונג, וויא גאַמבעטטא עס איזט, דאַרף דורכאויס ניכט אן בעזייטיגונג דער יודען-עמאַנציפּאַציאָן אין אלגיער דענקען, וויל דער דאָרטיגען פֿאַנאַטישען אונד ראָהען אראבישען בעפֿאָלקערונג דיא גלייכבערעכטיגונג דער יודען איין דאָרן אים אויגע איזט. אונס שיינט עס אינדעס, דאס דיא מעלדונג עבען נור פֿאָן דען עוואַנגעליש-ליטהעראַנישען גייסטליכען ערדיכטעט וואורדע, אום דאַריף הינצו-ווייזען, דאס מאַן אויך אין פּאַריז אן דיא בעזייטיגונג דער יודען-עמאַנציפּאַציאָן אין אלגיער דענקע! אבער דיא גייסטליכען הערדען וועדען מיט דיעזער ערדיכטעטע ליגע ניכט אויספֿירקען, זיא פֿערגעססען, דאס דיא יודען אין אלגיער עבען ניכט דורך איין פּאַרלאַמענטס-געזעטץ, זאָנדערן דורך איינען איינפֿאַכען מיניסטעריאַל-ערלאַס עמאַנציפּירט וואורדען. איין פּאַרלאַמענט מוס אבער איינען ערלאַס ניכט אנערקעננען. אנדערס איזט עס אבער, ווענן איין פּאַרלאַמענט דיא יודען-עמאַנציפּאַציאָן געזעטצליך אויסגעשפּראָכען. דא געהט עס ניכט מעהר זאָ לייכט, דיעזעס געזעטץ צו בעזייטיגען. ווענן דאס פּאַרלאַמענט ניכט איינגעשטעהען וויללל, ווירקליך וויא איין „קרעבס" אנשטאַטט פֿאָרווערטס — ריקווערטס געהען צו וואָללען? דען הערען גייסטליכען צו ליעבע ווירד זיך קיין פּאַרלאַמענט לעכערליך מאַכען!

*(דער אמעריקאנישע פּרעזידענט) ליעגט נון זייט איינינען טאַגען אין דען לעצטען ציגען. מאַן ערוואַרטעט יעדען אייגענבליק זיינען טאָד. — דאס פֿאָריגע מאל וואַר אין לאָנדאָן דיא נאַכריכט פֿערברייטעט, דאס דער אנגעשאָססענע פּרעזידענט דער פֿעראייניגטען שטאַאַטען נאָרד-אמעריקא׳ס בערייטס געשטאָרבען זייא — אונד הייטע איזט ווידער היער איינע נעוו-יאָרקער פּריוואַט-דעפּעשע מיט דער מעלדונג איינגעטראָפֿפֿען, דאס דער אנגעשאָססענע פּרעזידענט געסטערן נאַכט געשטאָרבען איזט.

*(איין יידישער לעהרער אלס „רעוואָלאַנט".) איבער „רעוועלע" האט מאַן אין לעטצטערער צייט פֿיעל געלעזען. דער „צוויי-קאמפף" איזט צו איינער געזעללשאַפֿטליכען קראַנקהייט געוואָרדען, דיא איממער ווייטערע פֿערברייטונג פֿינדעט. דאָך דירפֿטע עס דאס ערסטע מאל זיין, דאס איין יידישער לעהרער אלס „רעוואָלאַנט" אויפֿגעטרעטען. זאָ ווירד אים לאָשאָנין פֿאָם 26-טען דיעזעס בעריכטעט: געסטערן פֿאַנד היער אין בלוטיגעס זעבעל-רעוועל שטאַטט צווישען דעם אנגעהענדען גייסטליכען איוואַן צאַטאָני אונד דעם יידישען לעהרער פֿיליפּפּ טשאַנגראַדי. צאַטאָני האט דען יידישען לעהרער איינגעלאַדען צום רעוועלע הערויסגעפֿאָרדערט. דער לעהרער נאַהם דיא הערויספֿאָרדערונג אן אונד בראַכטע זיינעם געגנער שווערע אונד צאַהלרייכע וואונדען בייא. — וואס דיא אורזאַכע דעם „רעוועלס" וואַר? געוויס שלוגען זיך דיא ביידען ניכט וועגען „תהלים" אונד אויך ניכט וועגען „מעמדות". עס הייסט אללגעמיין: דיא אורזאַכע וואַר זעהר „הייקלער נאַטור". אונטער „הייקלער נאַטור" פֿערשטעהט דיא וועלט איינפֿאַך איין פֿרויענצימער. גייסטליכער אונד לעהרער האבען זיך אלזאָ וועגען איינער ליעבשאַפֿט דיא קאָפּפֿע אבשלאַגען וואָללען. אינדעס מוס עס דען יידישען לעהרערן דענן דאָך ניכט זאָ שלעכט געהען, וויא זיא אללגעמיין בעהויפּטען. פֿאָר 20—30 יאהרען העטטע געוויס קיינעם יידישען לעהרער איינגעפֿאַללען, זיך צו „רעוועלירען".

*(דער מאָרד אן דער יידישע פֿאַמיליע זאָממער.) אין נומ׳ 16 אונזערעס בלאַטטעס האבען וויר דיא שויערליכע מאָרדטהאַט מיטגעטהיילט, וועלכע רויב-מאָרדער אן דער יידישען פֿאַמיליע זאָממער אין געלשע (זאַלאַער קאָמיטאַט) נאָך אים פֿעבער דיעזעס יאהרעס פֿעריבט האבען, אינדעם זיא פֿאַטער, זאָהן אונד מוטטער ניעדערשטאַכען אונד דאַנן אללעס פֿאָרגעפֿונדענע געלד נעבסט קאָסטבאַרקייטען ראַובטען. עס פֿיעל לײדער זאָגלייך דער פֿערדאַכט אויף דען יידישען פֿליישהויער הערצפֿעלד, דער אין דיענסטען דער פֿאַמיליע זאָממער געשטאַנדען, אונד אויף איינינע ביירען אויס דען בענאַכבאַרטען דאָרפֿערן. זיא וואורדען דענן אויך אללע זאָגלייך פֿערהאַפֿטעט. — אם 22-טען דיעזעס נון בעגאַנן אין גראָס-קאַנישא געגען דיא רויב-מאָרדער דיא געריכטס-פֿערהאַנדלונג. הערצפֿעלד איזט ערסט 25 יאהרע אלט, פֿערהייראַטעט, אונד איזט בערייטס איינמאל וועגען קאָרנדיעבשטאַהלס מיט 4 מאָנאַטליכעם קערקער בעשטראַפֿט וואָרדען. איבער דען גאַנג דער געריכטס-פֿערהאַנדלונג בעריכטען דיא בלעטטער פֿאָלגענדעס: דער געריכטס-פּרעזידענט ריכטעטע אן הערצפֿעלד דיא פֿראַגע: „ערצעהלען זיא אונס דאָך, וויא וואַרען זיא אן דעם רויבמאָרדע בעטהיילגט?" — הערצפֿעלד ערווידערטע: „איך וואַר פֿליישהויער בייא דער פֿאַמיליע זאָממער, דיא איך זעהר ליעבטע; איך ווערע אלזאָ געוויס ניכט פֿעהיג, געגען דיעזעלבע איינען מאָרד צו פֿעראיבען. אללײן דיא זאַכע פֿערהיעלט זיך וויא פֿאָלגט. אלס איך וועגען קאָרנדיעבשטאַהלס איינגעשפּערט וואורדע, דא מאַכטע איך אים קערקער מיט יאָזעף מאַרטאָן בעקאַננטשאַפֿט, דער מיר זאַגטע: עס ווערע דאָך רעכט גוט, דיא פֿאַמיליע זאָממער אין געלשע אויסצוריבען. איך ערקלערטע מיך מיט דיעזעם פּלאַן איינפֿערשטאַנדען. אלס איך אם 1-טען פֿעבער אויס מיינער קערקער-האַפֿט בעפֿרייט וואורדע, טראַף איך מיט יאָזעף מאַרטאָן אין איינעם ווירטהסהויזע בייא קאַנישא צוזאַממען. וויר בעשפּראַכען היער ניעדערינגס דען אויסרויבונגס-פּלאַן, אונד ער ערוועהנטע מיר דאַבייא, דאס קיש דיורא דער געאייגנעטסטע מענש וועדע, אום דען רויב גליקליך אויסצופֿיהרען. איך זוכטע קיש דיורא אויף, דער זיך מיט דעם רויב-אונטערנעהמען איינפֿערשטאַנדען ערקלערטע, דאָך זאָגלייך איינווענדעטע: „ווענן איך דיא זאַכע אין דיא האַנד נעהמע, דאַרף יאָזעף מאַרטאָן אם געשעפֿטע ניכט בעטהיילגט זיין; דער מאַרטאָן איזט אונבעהאָלפֿען, ער טויגט צו ניכטס!" — קיש מאַכטע מיך זאָדאַנן מיט זיינען פֿריינדען סטעננא אונד באַנען בעקאַננט. אם 4. פֿעבער אבענדס פֿוהרען וויר אללע פֿאָן גראָס-

---

אינדעם ער פֿראַגטע: „קינדער דער הייליגען איזיס! וואס וואָללט איהר?"

„וויר זינד קויפֿלייטע (אנטוואָרטעטען דיא אנגערופֿענען), וועלכע דאס שיקזאַל איהרער שיפֿפֿע, דיא מאָרגען נאָך נאָרד-אפֿריקא אבזעגעלן, וויססען מאָכטען. וויר וואָללען דער נאַמען אָפּפֿער דאַרבריינגען אונד אונס איהרע אנטוואָרט ערביטטען."

„גוט! איהר זאָללט דיא אנטוואָרט באַלד האָרען."

פּלאָטצליך שאָס פֿאָן דעם בילדע דער איזיס איינע פֿלאַממע עמפּאָר (וועלכע דורך דיא קונסט דעם פּריעסטערס פֿערשטעקט אנגעלעגט וואורדע), וואָראויף איין דיכטער וואָהלריעכענדער רויך ענטשטאַנד, אונד יעטצט פֿערנאַהם מאַן איינע האָהלע שטימע רופֿענד:

„דאס מעער שטירמט פֿאָן דען ווינדען,
איהר אבער ווערדעט רוהע פֿינדען!"

יעטצט פֿערפֿליכטיגטע זיך דער רויך, אונד דיא קויפֿלייטע קיסטען דען שטיין אונד ריעפֿען: „ניכטס קאַנן דייטליכער זיין אלס דיעזעס אָראַקעל; דאס מעער ווירד וואָהל שטירמיש זיין, אונזערען שיפֿפֿען אבער ווירד קיין אונגליק צוקאָממען! אָ, דיא וויזעסטע נאַמען איזט דאָך נור אונזערע איזיס!"

היעראויף ענטפֿערנטען זיך דיא קויפֿלייטע פֿאָללער בערוהיגונג; דער פּריעסטער, וועלכער אין דער האָהלע דעם גראָססען שטיינעס פֿערבאָרגען וואַר, קראָך נון הערפֿאָר, אלעקסאַנדער לאַכטע איהם ענטגעגען אונד זאַגטע איהם: „קאלענוס, דאס האסט דוא גוט געמאַכט? דעם הייפֿען מוס מאַן איממער גוטעס פּראָפֿעצייהען — אונד ווענן אויך דער שטורם איינשייפֿפֿט אונד דיא שיפֿפֿע מיט דען וואַרען זאַממט איהרען שאַכערערן אונטערנעהמען, זאָ האט דאס אָראַקעל דענן דאָך דיא וואַהרהייט געזאָגט. דיא אונרוהיגען קויפֿלייטע, וועלכע פֿאָן דעם עוויגען האַנדעלן אונד שאַכערן בעווענט זינד, ווערדען נון דיא מאָרגעס-רוהע אויף דעם גרונדע דעם מעערעס פֿינדען. — אבער וואָ איזט דענן אנטיפּאס? איך גלויבטע, דאס ער היטע אנשטאַטט דיינער בעדיענסטעט זיין ווערדע."

„דער גוטע אנטיפּאס איזט מיט גוטעם גלויבען אין אונזערע דיענסטע געטרעטען; ער גלויבטע אן אונזערע וואונדער, אן דיא וואַהרהייט דער איזיס, איזט אבער אויף דען בעטרוג, דען וויר היער פֿעראַנשטאַלטען, צו פֿריה געקאָממען אונד וויל ניכטס מעהר פֿאָן אונס וויססען."

„ווער האט דענן איהם דיעזען בעטרוג ענטדעקט? (ריעף אלעקסאַנדער צאָרניג) נעהמע קאלענוס אונד רופֿע מיר איהן הערבייא."

יעטצט זאַגטע אלעקסאַנדער צו דעם, מיט איהם אללײן צוריקגעבליעבענען אלקימאָס: „דוא וויססט, דאס עס איממער מיין גרונדזאַטץ וואַר, דיא יוגענד אן מיך צו ציעהען. איהר בעוועגליכעס אונד נאָך בילדזאַמעס געמיטה מאַכט עס מיר מעגליך, מיר אין דער יוגענד דיא נאָטהוועניגסטען געהילפֿען צו ערציעהען. איך פֿאָרמע אונד לייטע זיא נאָך מיינעם ווילען. — בעזאָנדערס איזט מיר אן דעם אנטיפּאס פֿיעל געלעגען. ער איזט דער ברודער דער דאָריס, אן דיא איך אונאויסשפּרעכליך פֿערליעבט בין. — לאַכע ניכט, אלקימאָס! איך בין ניכט עטוואַ פֿערליעבט אים זיננע דער יוגענד — איך וויל לעבען אונד געניעסען. דאָריס איזט דאס שאָנסטע מעדכען אים גאַנצען ראָמישען רייכע, אונד בעזיצע מאַכטע מיך צו איהרעם בעשיטצער."

„מאַכטע דען דיעב צום וועכטער, מיססטעסט דוא זאַגען." ערווידערטע אלקימאָס.

„אונד דער דיעב מוס אויך יעדע געלעגענהייט אויסניטצען! — דען אנטיפּאס, וועלכער עבענזאָ וויא זיינע שוועסטער דאָריס דעם יודענטהומע שאָן ענטפֿרעמדעט איזט, זוכטע איך עבענפֿאַללס צום פּריעסטער דער איזיס צו מאַכען; ער האט איינען זעהר אויפֿגעוועקטען גייסט, ער איזט, וויא יעטצט זאָ פֿיעלע יונגע לייטע, פֿיר דיא פֿילאָזאָפֿיע בעגייסטערט. זיין אויפֿגעוועקטער פֿערשטאַנד האַשט נאָך עטוואַס, ער פֿיהלט איינע לעערע אין זיינעם הערצען, ער וויל פֿערשטעהען אונד גלויבען! קאַנגסט דוא דאס צוזאַממענרייםען? — אבער איך שאַט דיעס. אללעס קאַנן מאַן אין דאס געוואַנד דער פֿילאָזאָפֿיע הינייןקליידען אונד אויך דעם דיממסטען גלויבען קאַנן מאַן איינען פֿילאָזאָפֿישען אנשטריך געבען. איך זאַגטע איהם: דיא איזיס זייא נור דאס זיננבילד דער נאַטור-קראַפֿט, אונד דאס וויר דיא נאַטור ערפֿאָרשען אונד אונס איהר אללײן פֿיגען מיססען."

„אבער זיין רייניס געמיטה (זאַגטע אלקימאָס) קאַנן קיינען בעטרוג לײדען. עס שמערצט איהן, דאס וויר דיא מענשען אנשטאַטט זיא אויפֿצוקלערען צו פֿערדוממען זוכען. ער פֿיהלט געוויססענס-ביססע אונד רייע; ער שלייכט טרויריג אונד נאַכדענקענד אומהער — אונד ערסט געסטערן האבע איך ערפֿאַהרען, דאס ער דען פֿאָמען יידישען פֿירסטען איצאַטעס בעזוכט — אונד דא ווירד ער זיכער דעם יודענטהומע צוריקגעפֿיהרט ווערדען. איצאַטעס אונד זיין ברודער מאָנאָבאַז וואָללען יעטצט דיא פֿעראירטען שאַאַפֿע דעם הירטען צוריקפֿיהרען."

(פֿאָרטזעטצונג פֿאָלגט.)

זאָהן הערדשט יעטצט צווישען דער רוסישען אונד ענגלישען רעגיערונג אין זעהר העפטיגער בריעפוועכסעל. דיא ענגלישע רעגיערונג ליעס זיך זעממטליכע מיט רוסלאנד אבגעשלאָססענע פערטרעגע פאָרלעגען, אונד זיא פאנד, דאס רוסלאנד גאר קיין רעכט האט, דען יידיש-ענגלישען אונטערטהאנען לעוויזאָהן אויסצושאפפען. דיא רוסישע רעגיערונג זאגט וואָהל, דאס דיעזע פערטרעגע נור פיר ניכט-יודען געלטען, דאס אבער דיא יודען איינע אויסנאהמע בילדען — אונד דאס, וואס פיר ניכט-יודען ניכט פערבאָטען איזט, איזט דעם יודען ניכט ערלויבט. ענגלאנד אבער לאָסט זיך מיט זאָלך' לעערען וואָרטען ניכט אבפערטיגען אונד האט זיך מיט דען פערטרעטערן דער איבריגען מעכטע אין פערבינדונג געזעטצט, אום אויך דאס רעכט זיינער יידישען אונטערטהאנען אין רוסלאנד צו וואהרען.

*) אויסווייזונג דער יודען אויס דען רוסישען זעע-שטעדטען.) אויס פעטערסבורג ווירד פאָם 23-טען דיעזעס בעריכטעט: דאס מיניסטעריום האט איינע פערפיגונג ערלאססען, דאס דיא יודען, וועלכע אָהנע בעשטיממטע בעשעפטיגונג אין דען זעעשטעדטען וואָהנען, אויסגעוויעזען ווערדען מאָגען. אויסלענדישע יודען אין דען זעע-שטעדטען מיססען זאָגלייך איבער דיא רוסישע גרענצע געשאפפט ווערדען. אין אָדעססא איזט דיעזער ערלאס זאָגאר שאָן צור אויספיהרונג געבראכט וואָרדען. גענעראל קיטאיזאָף, דער דיא אויפגאבע האטטע, דיא אורזאכען דער יודען-פערפאָלגונגען צו אונטערזוכען, האט דען פלאן צו דיעזער יודען-אויסווייזונג ענטוואָרפען. דער רוסישע גענעראל עראינגערט אונס גאנץ אָן דען ניי-בידשאָווער בירגערמייסטער. דיעזער לאָסט דען יודען, דיא פאָן דעם טשעכישען געזינדעל מיסהאנדעלט ווערדען, איינע „פערוואָרנונג" צוקאָממען, דאס זיא דיא טשעכען ניכט רייצען מאָגען. דער רוסישע גענעראל לאָסט זאָגאר דיא יודען, דיא פאָן דעם רוסישען געזינדעל אויסגעפליגדערט וואורדען, אויס דען זעע-שטעדטען אויסווייזען. רוסען אונד טשעכען בילדען דענן דאָך איין גאר טרויריגעם געזינדעל, וואָצו אבער אויך דיא הערדען בירגערמייסטער אונד גענעראלע געצעהלט ווערדען מיססען! — איינע קראקויער דעפעשע פאָם 27-טען דיעזעס מעלדעט: דיא אויס אָדעססא אונד אנדערען אָרטשאפטען זיד-רוסלאנדס אויסגעוויעזענען יודען האבען איינע פעטיציאָן אן דען רוסישען קאיזער אויסגעארבייטעט, וואָרין זיא ערזוכטען, דיעזע אויסווייזונג אום זאָ עהער הינויסצושיעבען, אלס דער רוסישע האנדעל היעדורך אין שטאָקונג געראטהען מיסטע. דיעזע פעטיציאָן וואורדע אויך פאָן כריסטליכען קויפלייטען אונטערשריעבען. דער גובערנער פאָן אָדעססא, דער דיעזע פעטיציאָן אן דען קאיזער שיקען זאָללטע, האט דיעזעלבע גאר ניכט ענטגעגענגענעהמען וואָללען!

*) איבער דיא טשעכישען שקאנדאלע אין ניי-בידשאָוו) ווירד נאכטרעגליך נאָך פאָלגענדער פאלל בעריכטעט: פאָר עטווא פיער וואָכען וואורדע פאָר דעם הויזע איינעם אנגעזעהענען יידישען איינוואָהנערס איין דראָהה-בריעף געפונדען, וואָרין עס היעס: „ווער אָהנע דיא טשעכישען נאציאָנאל-פארבען זיך אויף דער גאססע בליקען לאָסט, ווירד דורכגעפריגעלט ווערדען!" דער דראָהה-בריעף וואורדע איינפאך בעזייטיגט, דא מאן פערמוטהעטע, דערזעלבע ריהרע פאָן איינעם איינצעלנען גאססען-בובען הער. זייט אונגעפעהר 10 טאגען טרייבט זיך יעדאָך אויף דען אָפפענטליכען שפאציער-גענגען איין ראָהעס געזינדעל אומהער. דיא שפאציער-גענגער ווערדען אנגעגריפפען אונד מיט דען וואָרטען בעשימפפט: „היטעט איך, איהר יידישען הונדע! געהען וויר אויף דיא יודען לאָז!" — מאן שווייגט צו אלל' דיעזעם שקאנדאלאָזען טרייבען, אום דיא פערביטטערונג ניכט נאָך מעהר צו שטייגערן. נון געהמען אבער דיא דינגע איינע געשטאלטונג אן, דיא נונמעהר בערייטס אונערטרעגליך זינד. איין טשעכישער רעקרוט איבערפיעל דיא דייטשען אונד יידישען שפאציער-גענגער אונד מיסהאנדעלטע זיא. אויך איין יידישער לייטנאנט, נאמענס באָנדי, דער היער אויף אורלויב זיך בעפינדעט, וואורדע פאָן דעם ראָהען רעקרוטען איבערפאללען אונד מיט דעם וואָרטען בעשימפפט: „דוא ביזט קיין לייטנאנט, זאָנדערן איין יידישער הונד." אלס דער לייטנאנט איהן צור רעדע שטעללטע, וואָללטע דער רעקרוט איהן מיט זיינעם רעגען-שירם שלאגען. דיעזער צאָג דען זעבעל אונד מוסטע זיך זאָ מיט בלאנקער וואפפע געגען דען ראָהען בענגעל פערטהיידיגען. עס ענטשטאנד נון איין אונגעהייערער טומולט. דיא פאָליציא מוסטע איינשרייטען אונד אבט אָדער ניין דער הויפט-קראוואלל-מאכער פערהאפטען, דיא אבער נאָך אן דעמזעלבען אבענד וויעדער פריי געלאססען וואורדען. טאגס דאראויף וואורדען אללע פירמא-טאפעלן, דיא נעבסט דער טשעכישען אויך איינע דייטשע אויפשריפט האטטען, טהיילס מיט „טהער" בעשמיערט, טהיילס צערטריממערט. אויך דיא טאפעל דער יידישען פאָלקס-שולע וואורדע הערונטערגעריססען. איין פרעכער טשעכישער יונגע שפוקטע איינעם אנגעזעהענען דייטשען בירגער אויף אָפפענטליכעם פלאטצע אינ'ס געזיכט. דיעזער וואגטע עס ניכט, דען פרעכען יונגען צו ציכטיגען אויס פורכט פאָר דעם פאָבעל. — אין איין קאפפעע-הויז, וועלכעס מייסט פאָן דייטשען אונד יודען בעזוכט ווירד, ווערדען טעגליך דורך דיא פענסטער פיעלע אָפפעל היניינגעוואָרפען. אונד דא קאָממט נאָך דער בירגערמייסטער אונד וואַרנט אין איינעם פלאקאטע דיא יודען, דאס זיא דיא טשעכען ניכט רייצען מאָגען! — עס זינד דיעס געוויס טרויריגע צושטענדע. אינטערעססאנט היעביי איזט נור, דאס אויך דיא דייטשען אלס „יודען" מיסהאנדעלט ווערדען — דיא דייטשען, וועלכע דאָך עבענזאָ פאָלל פאָן יודען-האס זינד, אלס דיא זייבערן טשעכען!

*) איין יידישער פערטהיידיגונגס-בונד.) נאכדעם יעטצט דיא יודען אין פיעלען אייראָפּעאישען שטאאטען פאָרטוועהרענד בעשימפפט, געהעטצט אונד פערפאָלגט ווערדען, וואָללען יעטצט פיעלע הערפאָרראגענדע יידישע שטאאטסמעננער אין לאָנדאָן איינען יידישען פערטהיידיגונגס-בונד נאָך ארט דעם פאריזער „כל ישראל חברים-פעראיינעס" אינס לעבען רופען. דורך דיעזען בונד זאָלל אללען יודען-העטצערייען ענטגעגענגעארבייטעט ווערדען. אויף וועלכע ווייזע דיעס געשעהען ווירד, וויססען וויר ניכט. זאָ פיעל וויססען וויר, דאס מיט וואָרטען אלליין מאן היער ניכטס אויסריכטען קאנן. היעצו וועריע איינע בעדייטענדע מאכט נאָטהווענדיג. — אונד ווער זאָלל דיעזע מאכט זיין?

*) איבער דיא רייזע זיינער מאיעסטעט) ווירד בעריכטעט: דער קאָניג ווירד אם 1-טען סעפטעמבער אין מעזאָ-קאָוועשד איינטרעפפען אונד דאָרט אן דען מיליטער-איבונגען ביז צום 10-טען סעפטעמבער טהיילנעהמען. אם 10-טען פאָהרט זיינע מאיעסטעט נאָך מישקאָלין, וואָ דער אויפענטהאלט 4 ביז 5 טאגע דויערן ווירד. אויך נאָך סערענטש ווירד זיינע מאיעסטעט איינען אויספלוג מאכען. אין מעזאָ-קאָוועשד אונד מישקאָלין ווערדען גראָסע פאָרבערייטונגען צו איינעם פייערליכען עמפפאנגע זיינער מאיעסטעט געמאכט. אין מישקאָלין וויל זיך יעטצט דיא בירגערשאפט בעזאָנדערס אויסצייכנען. אלס מישקאָלין פאָר צוויי יאהרען פאָן איינער גראָסען איבערשוועממונג היימגעזוכט וואורדע, דא וואר זיינע מאיעסטעט דער ערסטע, דער דען נאָטהליידענדען איינע אללערגנעדיגסטע אונטערשטיטצונג צוקאָממען ליעס. דיא בעוואָהנער פאָן מישקאָלין וואָללען נון איהרעם דאנקע פיר דיא גנאדע זיינער מאיעסטעט אין וירדיגער ווייזע אויסדרוק געבען!

*) קאנן דיא יודען-עמאנציפאציאָן ריקגענגיג געמאכט ווערדען?) וויר האבען אין פאריגער נוממער מיטגעטהיילט, דאס מעהרערע רעדנער אין דער עוואנגעליש-לוטהעראנישען גייסטליכען-קאָנפע-

פאָלליעטאָן.

אויס איינער אונטערגאנגענען וועלט.

(10-טע פאָרטזעטצונג.)

פיערטעס קאפּיטעל.

אונטער דען פיעלען גראָסארטיגען געבוידען, וועלכע מאן אין פאָמפּעי אויסגעגראבען, בעפינדעט זיך אויך איין וואונדערבאר געבויטער נאָטצען-טעמפעל. צור דאמאליגען צייט האבען נאָך דיא מייסטען ניכט-יודען דען נאָטצען געדיענט; דיא היידען פערעהרטען פערשיעדענע געגענשטענדע, מייסטענס טהיערע, אלס נאָטטהייטען אָדער נאָטצען. זיא שטעללטען דיא פאָן איהנען פערעהרטען טהיערע ענטוועדער לעבענדיג אָדער נור איהרע אבבילדונגען אין דען טעמפעל, וועלכען זיא אָנבעטעטען. אין דעם אין פאָמפּעי אויסגעגראבענען טעמפעל וואורדע פאָן דען היידען דיא נאָטצין „איזיס" אנגעבעטעט. דיא היידען פערעהרטען דיעזע „איזיס" אלס נאָטצין דער פרוכטבארען ערדע, אלס געזעטצ-געבערין, אלס עהע-שטיפטערין, אונד אלס נאָטצין דער וויזהייט. איהר בילד וואורדע דורך איינע זאָנגען-שייבע צווישען קוה-האָרנערן דארגעשטעללט, דיעזעס בילד שטאנד אויף איינעם גראָסען, אינווענדיג אויסגעהאָהלטען שטיין, אונד ווענן דיא היידען עטוואס אונטערנעהמען וואָללטען, אָפפערטען זיא דיעזער „איזיס" אונד פערלאנגטען פאָן איהר איינע פראָפעצייהונג דאריבער, אָב דאס אונטערנעהמען געלינגען ווירד אָדער ניכט. דא פפלעגטע איין היידנישער פריעסטער אין דער האָהלע דעם שטיינעס פערשטעקט צו זיין, אונד פאָן דא אויס מיט האָהלער שטיממע דיא אנטוואָרט דער נאָטצין צו פערקינדען. דיעזע אנטוואָרט דער נאָטצין, וועלכע מאן „אָראקעל" נאנטע, פפלעגטע געוואָהנליך צווידייטיג צו זיין; מאן קאָננטע זיא נאָך בעליעבען צום גוטען אָדער צום שלעכטען דייטען אונד מאן ליעס זיך געוואָהנליך דיעזעלבע ערסט דורך דיא פריעסטער אויסלעגען.

וויא דער בעריהמטע געשיכטס-פאָרשער פליניאוס, דער צור צייט דעם אונטערגאנגעס פאָן פאָמפּעי לעבטע, ערצעהלט, וואר צו יענער צייט אלעקסאנדער טיבעריאוס אלס האָהע-פריעסטער דעם נאָטצען-טעמפעלס בעריהמט. איינעם טאגעס, אלס פיעלע היידנישע געשעפטס-לייטע פאָן פאָמפּעי איהרע האנדלונגס-שיפפע אויף דעם מעערע נאָך נאָרד-אפריקא אבזענדען וואָללטען, אונד דאהער צוערסט אין דיעזען טעמפעל דער „איזיס" קאמען, אום דא דאס אָראקעל איבער איהר אונטערנעהמען צו האָרען, שטאנד אלעקסאנדער טיבעריאוס מיט דעם פריעסטער אלקימאָס אויף איינער האָהע (במה) דיעזעס טעמפעלס אונד בעטראכטעטע פאָן דאָרט אויס דיא פיעלען געשעפטס-לייטע, וועלכע זאָנסט קלוג אונד דורכטריעבען וואָרען, וויא זיא פאָר דעם בילדע דער „איזיס" קניעטען — אונד זיא אנבעטעטען.

„זיעהסט דוא, אלקימאָס; (זאגטע אלעקסאנדער) פאָן דיעזער אנהאָהע אויס קאָננען וויר אויף דיא דוממהייט דער מענשען הינונטער בליקען אונד זיא פערשפאָטטען. ניין, ניכט פערשפאָטטען; זאָ פיעל זינד דיעזע דוממען מענשען ניכט ווערטה, זאָנדערן וויא איינען אמייזען-הויפען פעראבשייען אונד פעראכטען. איך האבע לענגסט דיעזען הויפען, וועלכען מאן וועלט נעננט, גרינדליך פעראכטען געלערנט. אללעס איזט דומם אונד אייטעל. אונזעראיינס אבער, דער האָהער שטעהט אונד וויישער בליקט, מוס פערשטעהען, דיא דוממהייט דער מענשען צו זיינעם איינענען צוועקע אויסצונוטצען. דיעזע מענשען קאָננען וויר עבען נור מיט דער רעליגיאָן בעהערשען אונד אויסנוטצען. יעדער איינצעלנע דיעזער געשעפטס-לייטע איזט אים האנדעל, אים שאכערן אונד איבערפאָרטהיילען, שלויא אונד געוויטציג, אבער מיט דעם וואָרטע „רעליגיאָן" קאָננסט דוא זיא נאָך בעליעבען בייא דער נאזע הערומפיהרען. זאָלאנגע אונזערע ליסט דיא געוואלט דיעזער מענשען צו בעוועגען פערמאג, זאָ לאנגע דיא רעליגיאָן איינע האָהע בלייבט, אויס וועלכער דיא אָראקעל דיא מענשען מישען קאָננען, זאָלאנגע בעהערשען פריעסטער דיא וועלט. אונזערע מאכט געהט זאָ וויט, אלס דיא מענשען גלויבען. אין דער גאנצען וועלט, זאָ וויט דיעזער גלויבע רייכט, פינדען וויר אונזערע אונטערטהאנען. זיעהסט דוא, איך וואר שאָן ראָמישער פראָקוראטאָר איבער דיא יודען, איך וואר שאָן שטאטטהאלטער אין עגיפטען, האבע אבער קיין בעססערעס געשעפט געפונדען, אלס עבען דען גראָסען דוממען הויפען מיט דער רעליגיאָן צו בעהערשען. עס גיבט קיין בעססערעס לעבען אויף דער וועלט, אלס דאס איינעם היידנישען האָהע-פריעסטערס. מאן שפּאָנירט דא איינעם ניכט נאָך, אָב ער זעלבער יא אָדער ניכט רעליגיאָז איזט, מאן האלט איינען זאָלכען פיר צו הייליג אונד איבער אללעס ערהאבען — אונד אונטער דעם שוטצע דעם דעק-מאנטעלס דער הייליגקייט קאָננען וויר אונזערען זינגליכען פערגניגונגען נאכגעהען, זאָ פיעל וויר וואָללען."

יעטצט שריע אלעקסאנדער טיבעריאוס מיט האָהלער שטיממע אן דיא פערזאממעלטען געשעפטס-לייטע,